

## Громадянська освіта

Група 13

Дата: 12.03.2024

Урок № 30-31

Тема: Громадянське суспільство

Мета: з'ясувати ознаки та структуру громадянського суспільства; зрозуміти місце і роль громадян у становленні й функціонуванні громадянського суспільства та правової держави

### Матеріал до уроку

**Громадянське суспільство** — це спільнота, яке складається з вільних, незалежних, рівноправних громадян. В такому суспільстві люди взаємодіють, спілкуються і добровільно самоорганізуються на основі спільних (незалежних від держави) інтересів. Громадяни захищені необхідними законами від прямого втручання і обмежень з боку держави. В такому суспільстві переважають демократичні громадянські суспільні цінності.

Функціонування громадянського суспільства не є можливим без громадянина як самостійного індивідуального члена суспільства, який усвідомлює себе таким, наділений певним комплексом невідчужуваних прав і свобод і відповідає перед суспільством за свої дії.

Складові частини громадянського суспільства ще називають інститутами громадянського суспільства.

#### До них належать:

- громадські організації;
- професійні та творчі спілки;
- організації роботодавців;
- благодійні і релігійні організації;
- органи самоорганізації населення;
- недержавні засоби масової інформації;
- інші некомерційні товариства й установи, легалізовані відповідно до законодавства.

#### **Громадянське суспільство:**

- сприяє самоорганізації та реалізації наших власних інтересів;
- виступає гарантом непорушності наших особистих прав;
- служить опорою в можливому протистоянні громадян з державою;
- обмежує державну владу та здійснює контроль за нею на всіх рівнях;
- бере на себе частину проблем, які важко або не під силу розв'язувати державі;
- захищає інтереси різних груп людей.

#### **Ознаки громадянського суспільства**

1. Визнання людини, її прав і свобод найвищою суспільною цінністю.

2. Державне регулювання, на основі законів і за допомогою спеціальних органів, відносин між людьми, захист їхніх прав.

3. Високий рівень правосвідомості та відповідальності громадян і повага до законних прав інших людей.

4. Право власності людей на знаряддя і результати своєї праці, поєднане з певним рівнем заможності, для досягнення незалежності.

5. Існування різноманітних добровільних громадських організацій і рухів, самоорганізація і згуртування.

6. Взаємодія громадських об'єднань для задоволення матеріальних і духовних потреб та інтересів людини, що відбувається без прямого втручання держави.

7. Багатоманітність (плюралізм) у всіх сферах суспільного життя (економічній, політичній, культурній)

8. Незалежні медіа, які обслуговують громадські потреби та інтереси, формулюють і оприлюднюють громадську думку.

### **Роль держави у громадянському суспільстві**

Громадянське суспільство може гармонійно функціонувати без впливу держави, але його не можна представити як щось таке, що існує та функціонує незалежно від держави.

**Звернемося знову до ст. 3 Конституції України.** *Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.*

Давайте спробуємо розглянути громадянське суспільство як реалізацію прав і свобод людини. Тоді формування та розвиток громадянського суспільства неминуче призводить до трансформування держави у правову державу. І звичайно держава через систему освіти, засоби масової інформації та інші чинники може впливати на світосприйняття та свідомість громадян, їхню активність та правосвідомість.

Сучасна правова держава може бути розбудованою лише там, де наявні інститути громадянського суспільства. Отже, це держава, в якій юридичними засобами справді забезпечено максимальне здійснення, охорона та захист основних прав і свобод людини.

### **Основними ознаками правової держави є:**

- суверенітет народу, який є джерелом влади; - важко уявити правову державу на окупованих територіях.
- верховенство права;
- рівність усіх громадян перед законом;
- однакова і взаємна відповідальність держави та особи перед законом;
- визнання прав людини вищою соціальною цінністю;
- поділ влади на законодавчу, виконавчу і судову;
- високі правова культура та правова свідомість громадян;
- наявність ефективної правоохоронної системи

## ФОРМИ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ГРОМАДЯН

У громадянському суспільстві активний громадянин знаходить чимало однодумців, об'єднується з іншими людьми, що мають спільні цілі та інтереси. Таке суспільне явище має назву **соціальна взаємодія**.

**Соціальна взаємодія** виникає через спільність або розбіжність інтересів, близьких чи віддалених цілей, поглядів. Саме соціальна взаємодія складає основу будь-яких відносин у суспільстві.

Саме наявність у суспільстві соціальної взаємодії, соціальної єдності та згуртованості є необхідними умовами для того, щоб громадяни ставали активними учасниками суспільного життя, спільно піднімалися на захист своїх законних прав та інтересів.

Щоб люди брали активну участь у громадському житті, потрібно знайомити їх із доступними інструментами впливу та формами соціальної активності. До таких, перш за все, належать **мирні зібрання**. Вони є не лише критерієм, за яким визначають рівень розвитку демократії у країні, але і надзвичайно дієвим способом громадського контролю за інститутами публічної влади.

Поняття **мирне зібрання** охоплює будь-які заходи, що проводяться у публічних місцях у формі зборів, мітингу, демонстрації, пікетування, походу тощо.

**Мирний протест** певної спільноти важко уявити без солідарності або соціальної єдності. Під цим терміном ми розуміємо єдність груп, верств або навіть цілого суспільства, яка породжується спільними інтересами, цілями, цінностями, взаєморозумінням та об'єднує людей в одне ціле заради досягнення спільної мети. Для прикладу загальнонаціональні протести чи всеукраїнські громадські кампанії можуть бути зумовлені як соціальними мотивами (страйки шахтарів) так і національними (захист і розширення сфери вживання української мови).

На захисті нашого права на мирний протест є відповідна **стаття Конституції**, а саме **стаття №39. Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування**.

### РІЗНОВИДАХ МИРНИХ ЗІБРАНЬ

**Збори** — це зібрання, на яке скликаються всі члени спільноти для прийняття рішень з тих чи інших питань життя організації. Це форма колективного обговорення ділових проблем, які хвилюють громадськість. Мабуть, найвідоміший формат зборів для учнів – це батьківські збори, де обговорюються питання, пов'язані з навчальним процесом.

**Мітинг** — це організована форма політичних дій, масове публічне зібрання людей для обговорення актуальних суспільно-політичних проблем. Суттєвою особливістю є його спрямованість на формування психологічної готовності людей до безпосередньої політичної дії. Інколи великі чи загальнонаціональні мітинги в Україні називають вічем – назва походить від зібрань, що сягають традиціями часів Київської Русі. На мітинг – наприклад з

вимогами захисту навколишнього середовища виходять, зокрема, і школярі. Багатьом відоме ім'я шведської школярки Грети Турнберг, яка спочатку вимагала аби її уряд зменшив викиди вуглецю, а згодом стала відомою як активістка, яка бореться з глобальним потеплінням та зміною клімату.

**Демонстрація** — масовий марш як публічне вираження соціально-політичного настрою. Учасники демонстрацій виготовляють плакати, банери із гаслами, закликами, вимогами, а також вигукують їх під час проходження по вулицях. Учні старших класів чи студенти, до прикладу можуть бути незгодними з певними змінами в навчальному процесі чи освітньому законодавстві. І українське законодавство не обмежує їхню участь в демонстраціях чи акціях протесту.

**Пікетування** — форма демонстрації, під час якої група учасників пікету може виготовляти плакати, встановлювати намети, влаштовувати чергування у громадському місці зі спеціальною метою. Серед таких цілей — охорона певної території, влаштування перешкод, привертання уваги, висловлення підтримки чи протесту проти чого-небудь.

**Похід (хода)** — пересування організованої групи людей, загону, зібрання, що переміщується під відкритим небом з певною метою і в установленому порядку (строю). Під час організації та проведення походів мають бути виконані різні вимоги, наприклад, узгодження маршруту, обмеження руху транспорту тощо. Така форма може бути приурочена і урочистим подіям. Наприклад у 2019 році на день Незалежності України відбулась багатотисячна хода громадськості, яка мала назву Марш захисників України.

#### **Інші форми мирних зібрань:**

- сидячі демонстрації і протести,
- факельні процесії,
- мовчазні марші,
- «людські (живі) ланцюги»,
- вело-, мото- та автопробіги,
- музичні чи театралізовані вистави і паради.

#### **Домашнє завдання:**

*Підручник: Васильків І. Д. Громадянська освіта. Інтегрований курс, рівень стандарту: підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. // І. Д. Васильків, В. М. Кравчук, О. А. Сливка, І. З. Танчин, Ю. В. Тимошенко, Л. М. Хлипавка. – Тернопіль: Астон, 2018. – 256 с.*

1. Опрацювати сторінки 106-110 підручника.
2. Зробити конспект уроку №36-37 у робочому зошиті

Виконані завдання надсилайте мені на електронну пошту

[nataliia\\_matvieieva@ukr.net](mailto:nataliia_matvieieva@ukr.net)

У темі листа ОBOB'ЯЗКОВО вказати ПІБ, номер групи, номер уроку і дату.